

Motion till riksdagen 2005/06: MJ256

av **Sven-Erik Sjöstrand m.fl. (v)**

Handlingsplan för minskad försöksdjursanvändning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en handlingsplan för att minska försöksdjursanvändningen utformas med utgångspunkt i de 5 R:en.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en handlingsplan för att minska försöksdjursanvändningen utformas med utgångspunkten att identifiera områden där lidandet för försöksdjur kan minimeras.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en handlingsplan för att minska försöksdjursanvändningen utformas med utgångspunkten att områden där djurförsöken kan fasa ut helt identifieras.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en handlingsplan för att minska försöksdjursanvändningen utformas med utgångspunkten att djurslag för vilka det är särskilt angeläget att minska djurförsöken och djurslag för vilka inga djurförsök bör vara tillåtna prioriteras.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör vara drivande i att forskning och testutveckling för alternativa metoder utvecklas och tillämpas inom EU och internationellt.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en utvärdering av de alternativa metoder som tillämpas i dag görs för att ligga till grund för en handlingsplan för minskning av försöksdjursanvändning.

Fel! Okänt namn på

Inledning

Användning av försöksdjur är en komplicerad fråga som kräver noggranna etiska ställningstaganden. Djurs lidande ställs mot möjligheten att få tillgång till ökad medicinsk eller biologisk kunskap. I Vänsterpartiets partiprogram kan läsas: "Plågsamma djurförsök måste avskaffas och ersättas av laboratoriebaserad teknik." Detta är utgångspunkten i Vänsterpartiets politik när det gäller djurförsök. I många fall finns möjlighet att få den kunskap och den information djurförsök tidigare försett forskningen med genom andra metoder. I dag finns alternativ till djurförsök, men fortfarande utförs djurförsök utan att de alternativa metoder som finns har provats eller ens övervägts. Både inom EU och internationellt pågår arbete med att utveckla alternativa metoder. Det handlar t.ex. om datamodeller och provrörstester. Det handlar också om tester på mänskliga cellkulturer, som ger testresultat som med större säkerhet kan överföras till hur vi människor reagerar på kemikalier än vad tester på en helt annan art gör.

Inom kort kommer EU:s nya kemikaliepolitik, Reach, att börja gälla. Med Reach skapas ett effektivt system för kontroll över miljöfarliga kemikalier. Detta är mycket positivt. Det är viktigt både för människor, djur och miljö att kemikalier kontrolleras så att de orsakar så lite skada som möjligt. Men i och med Reach:s tillämpning och arbete med att kartlägga kemikalernas egenskaper och påverkan på hälsa och miljö kommer dock metoder att användas som innebär djurförsök. Om användningen och utvecklandet av alternativa metoder inte påskyndas kommer antalet djurförsök att öka drastiskt. Vänsterpartiet anser att en handlingsplan för hur vi ska kunna minska försöksdjursanvändningen är nödvändig.

Handlingsplan för att minska djurförsök

En handlingsplan för hur djurförsöken ska minskas är nödvändig för den fortsatta utvecklingen mot en inriktning som inte nödvändigtvis kräver djurförsök. Handlingsplanen är nödvändig för arbetet med att utveckla, standardisera och validera djurförsöksfria testmetoder samt för hur validerade metoder ska kunna bli internationellt accepterade snabbare än i dag.

Alternativ till djurförsök kan vara djurfria metoder som används för att forska, testa olika ämnen, utbilda studenter eller tillverka biologiska produkter. Men det finns en annan användning av ordet *alternativ*. Då menar man dels metoder som kan ersätta djurförsök, dels metoder som är mer skonamma för försöksdjuren och metoder som kan minska antalet djurförsök.

Med utgångspunkt i bl.a. smärtupplevelse bör en strategi utarbetas som bidrar till att djurförsöken, och särskilt de plågsamma djurförsöken, minskar. Sverige bör dessutom ta på sig en betydligt mer pådrivande roll internationellt i arbetet med att få djurfria metoder validerade och accepterade. Vänsterpartiet anser att en handlingsplan bör ha utgångspunkt i de områden som det redogörs för nedan.

De fem R:en

Använd de s.k. fem R:en i det framtida arbetet med att begränsa försöksdjursanvändningen och utveckla alternativa metoder.

Alternativa metoder definieras i dag enligt det etablerade begreppet de tre R:ens princip: Replace (ersätta), Refine (lindra) och Reduce (minska). Principen innebär att försök på levande djur så långt som möjligt ska ersättas (Replace). När djurförsök inte kan ersättas med andra tekniker ska man utföra försöket så skonsamt som möjligt (Refine), t.ex. genom användning av smärtlindring och sövning, bättre tekniker och även genom bättre djurhållning och miljöberikning. Antalet djur ska minskas (Reduce) genom bättre försöksplanering, friskare/mer ändamålsenliga försöksdjur, bättre bearbetning av data m.m. Utöver de tre R:en anser Vänsterpartiet att ytterligare två R bör läggas till genom begreppen Reject (avvisa) och Redirect resources (omfördela resurser) tillämpas. Detta ska ges regeringen till känna.

De fem R:en lanserades av Europeiska koalitionen mot djurförsök i mitten av 1990-talet. Dessa R har tillkommit för att fästa uppmärksamhet på att det förekommer forskning som man inte bör slösa resurser på att ersätta med alternativ, eftersom det är dålig forskning eller saknar allmänintresse. Att omfördela resurser (Redirect resources) kan t.ex. innebära att man stöder forskning som kan leda till att man kan förebygga sjukdomar, i stället för forskning som syftar till att bota dem.

Minimera lidande

Identifiera områden där lidande kan minimeras.

Redan i dag finns material om bedömningen av djurs smärtupplevelser och lidande att tillgå. Detta material torde kunna ligga till grund för de bedömningsgrunder som tillämpas vid den etiska prövningen. Detta ska ges regeringen till känna.

Identifiera områden för total utfasning

Identifiera områden där djurförsöken kan fhasas ut helt.

Inom vissa områden är djurförsök från etisk synpunkt helt förkastliga. Detta kan exempelvis handla om vissa försök utförda av försvaret och tobaksindustrin, där syftet med försöken inte hamnar i ett moraliskt dilemma, utan helt enkelt är onödiga. Detta ska ges regeringen till känna.

Prioritera djurslag där det är särskilt angeläget att minimera djurförsök

Prioritera djurslag på vilka det är särskilt angeläget att minska djurförsöken och djurslag på vilka inga djurförsök bör vara tillåtna.

Fel! Okänt namn på

Ett exempel på detta är användningen av primater inom forskningen. Likheten med människan gör att användningen av primater innebär särskilt svåra etiska överväganden. Detta ska ges regeringen till känna.

Sveriges roll inom EU och internationellt

Tydliggör vad som är Sveriges roll i arbetet med att minska djurförsöken.

EU:s alternativcenter Ecvam (European Center for the Validation of Alternative Methods) drivs helt i EU:s regi. Ecvam spelar en central roll i valideringen av djurfria metoder, men har tyvärr långt ifrån tillräckliga resurser. Ett av Sveriges bidrag till att snabba på valideringen av alternativa metoder bör därför vara att inom EU arbeta för att Ecvam får betydligt större ekonomiska resurser. Sverige måste vara drivande genom forskning och testutveckling inom landet och även vara pådrivande internationellt. Sverige måste också driva dessa frågor mer kraftfullt inom både EU och OECD. Detta ska ges regeringen till känna.

Utvärdering av tidigare arbete

Mot bakgrund av denna strategi bör ambitiösa men realistiska mål för en kvantitativ minskning av djurförsök, med särskild inriktning på djurförsök som orsakar lidande, kunna sättas upp. Denna strategi bör också ligga till grund för hur de ökade satsningarna för utveckling av alternativa metoder bör fördelas. En utvärdering av läget bör göras för att se hur långt utvecklingen och valideringen av alternativa testmetoder för dessa tester har kommit. Denna utvärdering bör följas av en långsiktig resurssatsning för att lösa återstående problem. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 20 september 2005

Sven-Erik Sjöstrand (v)

Owe Hellberg (v)

Sten Lundström (v)

Karin Thorborg (v)

Kjell-Erik Karlsson (v)

Peter Pedersen (v)